

МАКЕДОНСКИ
ЦЕНТАР ЗА
МЕГУНАРОДНА
СОРАБОТКА

Институт за демократија
Социетас цивилис - Скопје

II АНКЕТА

***ПРЕТСЕДАТЕЛСКИ
ИЗБОРИ 2019
СТАВОВИ НА ЈАВНОСТА***

Издавачи

Македонски центар за меѓународна соработка (МЦМС)
Институт за демократија Социетас цивилис (ИДСЦС)

За издавачите

Александар Кржаловски, прв извршен директор на МЦМС
Гонце Јаковлеска, извршен директор на МЦМС
Марко Трошановски, претседател на ИДСЦС

Истражувачи/автори

Александар Кржаловски, Фанија Ивановска

Април 2019

Контакт:

МЦМС - адреса: ул. „Никола Парачунов“ бр. 41а; пошт. фах 55, 1060 Скопје;
Тел.: +389/2/3065-381; Факс: +389/2/3065-298; е-пошта: mcms@mcms.mk;
Веб-страница: www.mcms.mk
Scribd: <http://www.scribd.com/people/documents/2996697>
SlideShare: http://www.slideshare.net/mcms_mk
Facebook: <http://www.facebook.com/mcms.mk>
Twitter: http://twitter.com/mcms_mk

ИДСЦС - адреса: ул. „Мирослав Крлежа“ бр. 51/1/2, 1000 Скопје;
Тел.: +389 2 3094 760; Факс: +389 2 3094 760; е-пошта: contact@idscs.org.mk;
Веб-страница: <http://idscs.org.mk/mk/>
Facebook: <https://www.facebook.com/IDSCS/>
Twitter: https://twitter.com/IDSCS_Skopje

Мислењата што се изразени во овој извештај им припаѓаат на авторите и не мора да ги одразуваат и ставовите на **МЦМС** и **ИДСЦС**.

Сите права се задржани, репродуцирањето, копирањето, трансмисијата или преводот на кој било дел од оваа публикација може да се изврши единствено под следните услови: со претходна дозвола на издавачите, заради цитирање во анализа на книгата и под услови изложени во продолжение.

Авторското право на оваа публикација е заштитено, но публикацијата може да се репродуцира на кој било начин и без наплата за едукативни намени. За копирањето во други услови, за употреба во други публикации или за превод/адаптација, треба да се добие дозвола од издавачите.

Претседателски избори 2019 - втора анкета

- ставови на јавноста -

СОДРЖИНА

Листа на кратенки.....	4
1. Вовед.....	5
1.1. Методологија и пристап.....	5
1.2. Обработка и прикажување на резултатите.....	5
1.3. Ограничување на истражувањето.....	5
2. Ставови за излегување на изборите.....	6
3. Ставови за гласање на изборите.....	8
Прилог 1. Прашалник	10
Прилог 2. Структура на примерокот	11
Прилог 3. Онлајн анкета за претседателски избори.....	12
Профил на издавачите.....	13
Белешка за авторите.....	13

ЛИСТА НА КРАТЕНКИ

АзА	Алијанса за Албанците
ВМРО-ДПМНЕ	ВМРО - Демократска партија за македонско национално единство
ДЗС	Државен завод за статистика
ДИК	Државна изборна комисија
ДУИ	Демократска унија за интеграција
ИДСЦС	Институт за демократија Социетас цивилис - Скопје
МЦМС	Македонски центар за меѓународна соработка
СДСМ	Социјалдемократски сојуз на Македонија
БО	без одговор
НЗ	не знам
пп	процентни поени

1. ВОВЕД

Во овој извештај „Претседателски избори 2019 - втора анкета“ се презентирани и анализирани ставовите на граѓаните во Македонија во однос на претстојните претседателски избори, добиени преку испитувањето на јавното мислење во периодот од 7 до 11 април 2019 година. Ова е втора анкета во однос на претстојните претседателски избори, па затоа наодите дадени во овој извештај се споредени со податоците од првата анкета на оваа тема која беше спроведена во март 2019 година.

Извештајот е составен од вовед, вклучувајќи и методологија, наоди во однос на излезноста на претседателските избори, потоа следуваат ставовите како ќе гласаат испитаниците, а завршува со заклучоци.

1.1. Методологија и пристап

Анкетирањето на граѓаните е направено преку телефонска анкета, на повеќеслоен стратификуван примерок од 967 испитаници постари од 18 години, национално репрезентативен според пол, возраст, етничка припадност, регион и место на живеење. Анкетирањето е правено на македонски и на албански јазик. Сите резултати се подложни на статистичка грешка од 3,15% со прифатливо ниво на доверба од 95%.

1.2. Обработка и прикажување на резултатите

Собраните податоци се обработени со честота и пропорција на одговорите. Резултатите се прикажани во графикони на ниво на целиот примерок. Освен со графикони, дел од податоците се прикажани и во табели, особено за значајните демографски фактори.

Во извештајот, незначително малцинство се употребува за одговори помалку од 10% од примерокот, мало малцинство за 11% до 30%, малцинство за 30% до 50%, мнозинство за 51% до 70% и големо мнозинство за повеќе од 70%.

Во извештајот не се коментирани социодемографските анализи за помалубројните етнички заедници и политичките партии со помалку симпатизери поради нивното мало учество во националниот примерок. Во овој извештај, податоците од симпатизерите на партиите Алијанса за Албанците и Беса се прикажани заедно, со оглед на тоа што имаат заеднички кандидат на изборите, а и заради поедноставна презентација на резултатите.

Во табелите и графиконите, со термините етнички Македонци, етнички Албанци итн. е означена етничката припадност на испитаниците. Со имињата на политичките партии се означени граѓаните симпатизери (не членови или гласачи) на соодветната партија.

При обработката се земени предвид и резултатите за „не знам“ и „без одговор“. Но, во одредени табели и графикони, за поедноставно прикажување на резултатите, не се прикажани овие резултати, поради што збирот на сите одговори не е секаде 100%.

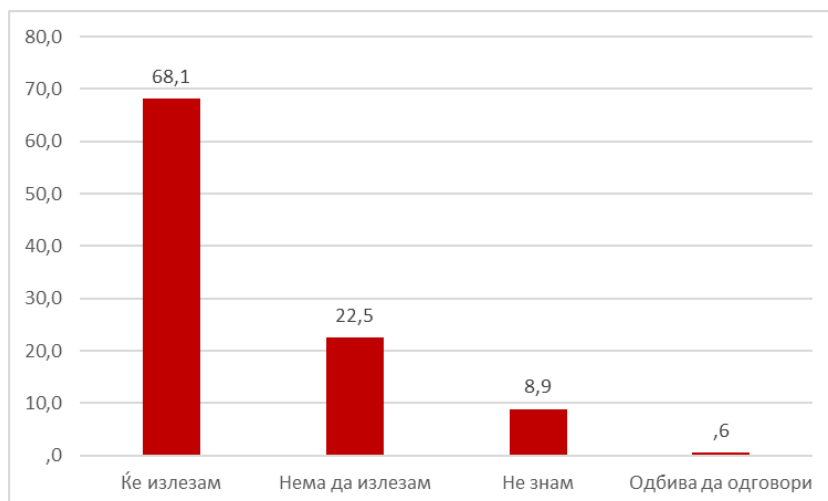
1.3. Ограничување на истражувањето

Примерокот за истражувањето е стандарден, но се базира на податоци од пописот од 2002 година, кои можеби се застарени и не ја одразуваат целосно реалната ситуација на теренот, иако се модифицирани според периодичната процена на ДЗС од 2017 година. Дополнително, анкетирањето е правено само на територијата на Македонија и не ги вклучува граѓаните кои имаат право на глас, но живеат или во периодот на анкетирањето престојувале во странство.

2. СТАВОВИ ЗА ИЗЛЕГУВАЊЕ НА ИЗБОРИТЕ

Првите прашања во оваа анкета се однесуваа на процената за можна излезност на претстојните претседателски избори.

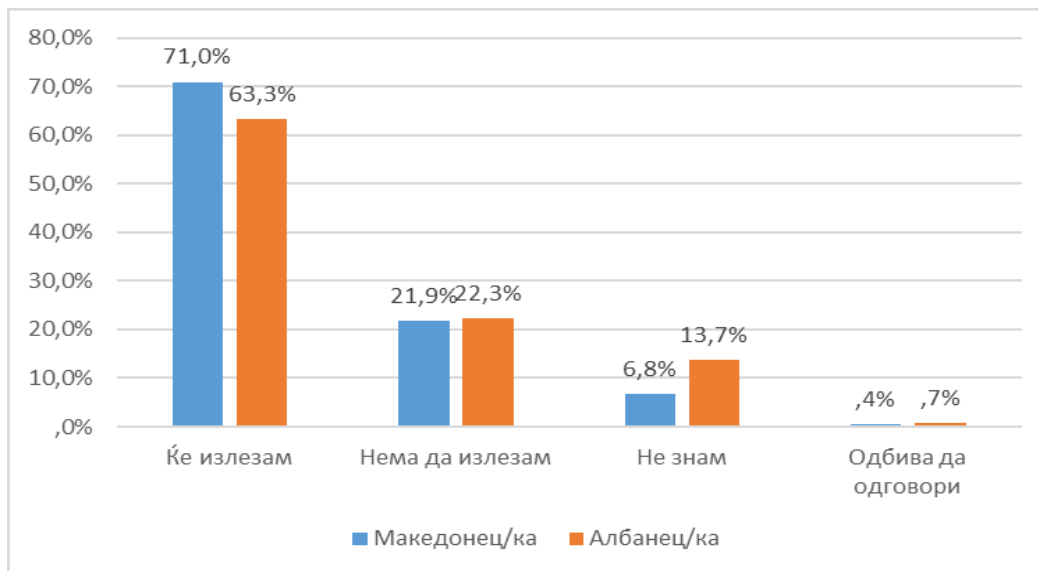
Графикон 1: На претстојните претседателски избори:

Како што се гледа на графикон 1, на прашањето дали ќе излезете да гласате на претседателските избори кои ќе се одржат на 21 април (првиот круг на гласањето), мнозинство од испитаниците (68,1%) одговориле позитивно. Нешто помалку една четвртина (22,5%) рекле дека нема да излезат, додека 9,5% сè уште немаат одлучено или не одговориле.

Во однос на правата анкета спроведена во март, не можат да се забележат значителни разлики тогаш 67,3% од испитаниците рекле дека ќе излезат на гласање, додека пак 24,1 % рекле дека нема да излезат.

Графикон 2. На претстојните претседателски избори:
(приказ според етничката припадност)

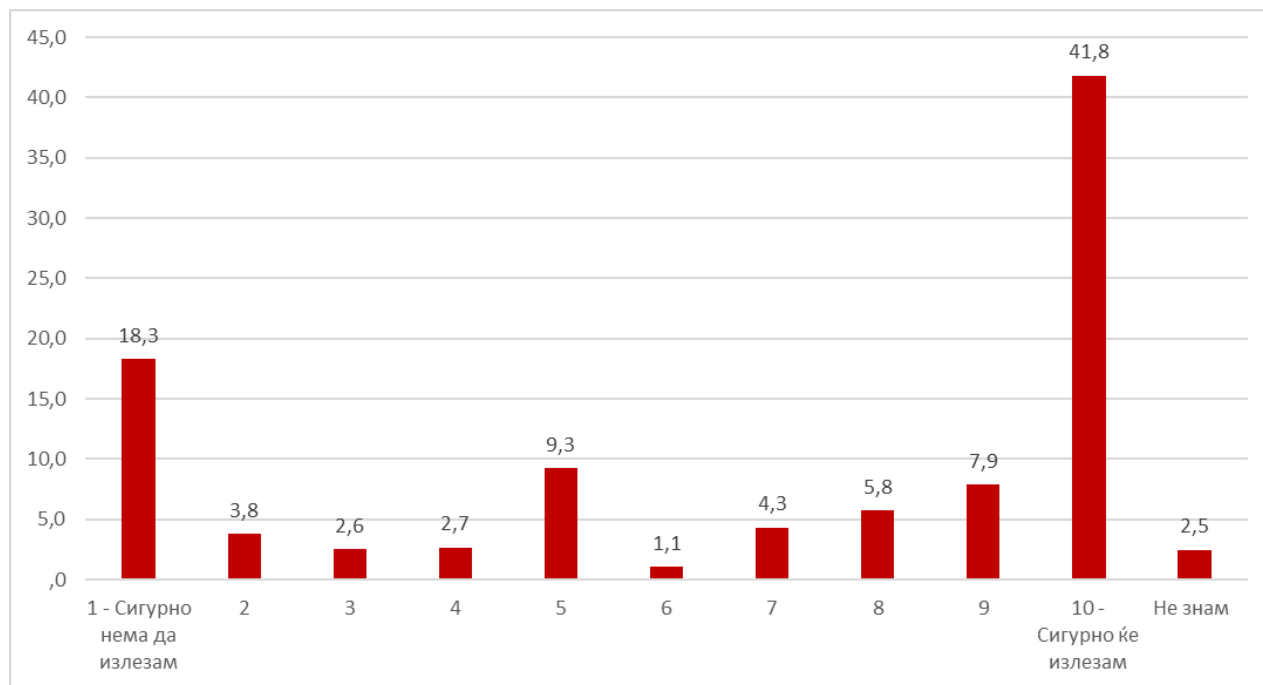

Гледано низ етничката припадност на испитаниците може да се забележи дека големо мнозинство од етничките Македонци (71,0%) и мнозинство од етничките Албанци (63,3%) одговориле дека ќе излезат на гласање. Додека пак, мало малцинство од двете припадниците на двете етнички групи рекле дека нема да излезат на гласање (етнички Македонци 21,9% и етнички Албанци 22,3%).

Повторно, не можат да се забележат поголеми разлики со податоците од првата анкета, кога големо мнозинство од етничките Македонци (71,8%) и мнозинство од етничките Албанци (61,1%) одговориле дека ќе излезат на гласање.

Сепак, изјавите за излезност на гласање треба да се земат со голема резерва, бидејќи праксата покажува дека реалната излезност е доста помала од онаа што се декларира при вакви анкети. Така на пример, за референдумот во септември минатата година, на анкета направена во јули 68% од испитаниците изјавиле дека ќе излезат на гласање, на анкета во август 57%, а сепак на референдумот излегоа само 37%.

Графикон 3: Колку е веројатно дека ќе гласате на претстојните претседателски избори на скала од 1 до 10? (каде 1 значи најмалку веројатно, а 10 најмногу веројатно)

Како што е и вообичаено за ваков тип на опции за одговор, има концентрација на краевите (во случајов оценките 1 и 10), како и на средната вредност (5). Највисока е определеноста за сигурно излегување (41,8%), додека пак одлучноста да не излезат на гласање на претстојните претседателски избори е присутна кај 18,3% од испитаниците.

Од искуствата со поранешни анкети, може со сигурност да се смета на излезност согласно одговорите со 10, но не и многу повеќе од тоа, односно зависно и од други фактори – може да се смета и на половина или сите од тие што одговориле со 9.

Доколку се спореди со податоците од првата анкета за претседателски избори и на ова прашање не можат да се забележат големи разлики. Па така, има благо зголемување на бројот на испитаници кои одговориле дека сигурно ќе излезат (37,2% на претходната на 41,8% на оваа анкета), за сметка на тоа може да се забележи многу мало намалување на бројот на испитаници кои сигурно нема да излезат (од 20,4% на 18,3% овој пат).

За споредба, на претседателските избори во 2014 година, според податоците од Државната изборна комисија (ДИК) излезноста во првиот круг била 48,86%, а во вториот круг 54,38%.

Сепак, на излезноста влијаат многу фактори, а секако најбитно (како што се покажа со референдумот) е однесувањето на политичките партии во однос на активно или пасивно повикување на бојкот на гласањето. Секако, на изјавите за гласање и процените во ваквите извештаи влијае и временската дистанца на анкетата од самиот ден на избори (во случајов на над десет дена до гласањето и се уште во првата половина од кампањата).

За потсетување, со примена на ваква проценка за веројатност за излегување на гласањето на еден месец пред референдумот, МЦМС и ИДСЦС излегоа со проценка за излезност од 44% на референдумот (иако на анкетата 57% од испитаниците изјавиле дека ќе излезат на гласање). Во тој случај, сигурни дека ќе излезат беа 34%, а во реалноста на референдумот излегоа 37% од запишаните гласачи. Сепак, сето тоа беше пред ВМРО-ДПМНЕ да го соопшти својот став, што исто така битно влијаеше на намалување на излезноста, односно на бојкотот на референдумот.

3. СТАВОВИ ЗА ГЛАСАЊЕ НА ИЗБОРИТЕ

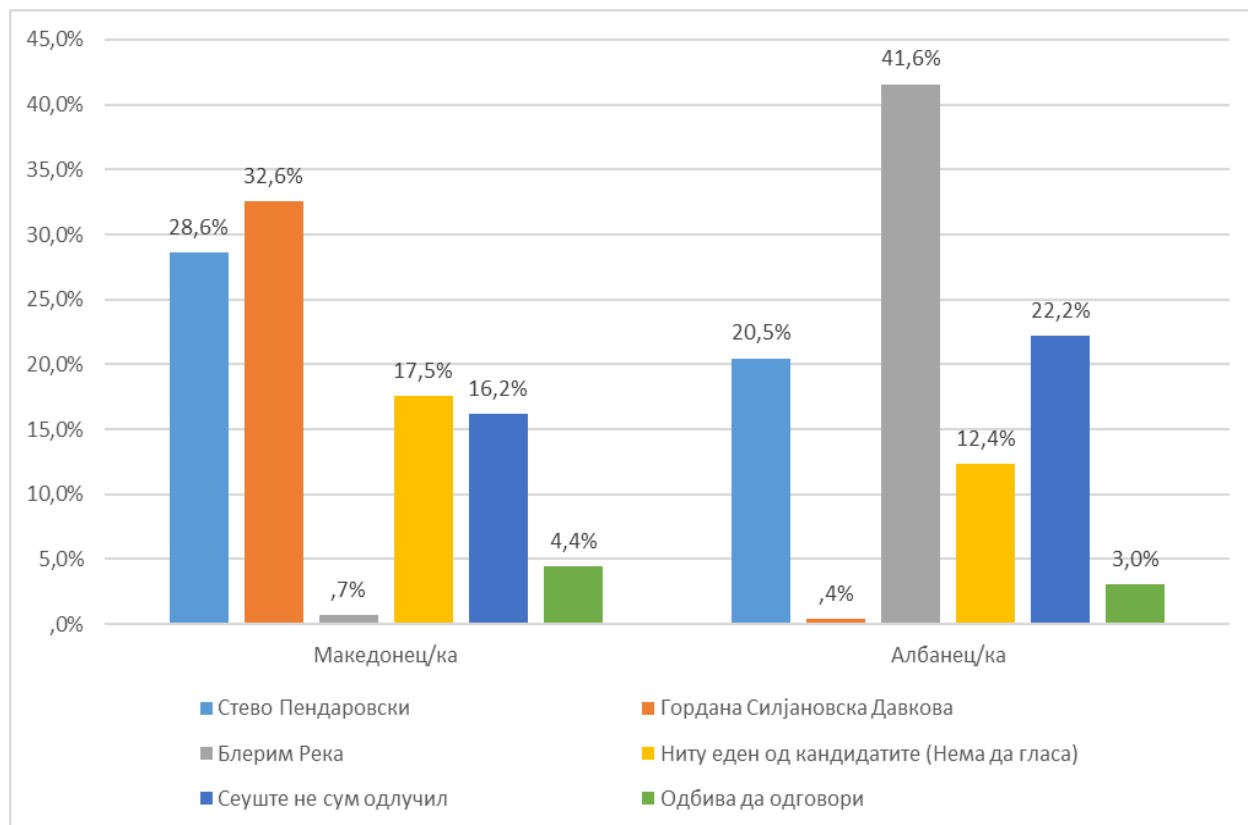
Секако, најважното прашање на оваа анкета е тоа за кој кандидат се определиле испитаниците. Па така, тие беа прашани за кој од кандидатите Стево Пендаровски, Гордана Силјановска – Давкова и Блерим Река ќе гласаат на претстојните претседателски избори.

Графикон 4: На претседателски избори ќе гласам за кандидатот:

Слично како и на претходната анкета Стево Пендаровски е во благо водство (27,2%) пред Гордана Силјановска (23,5%), односно разликата е 3,7 пп, па се потврдува ставот дека се работи за изедначена трка, но сега со поголема извесност (вон статистичката грешка) за предност на Пендаровски по првиот круг. За споредба, на претходната анкета разлика меѓу овие два кандидати изнесуваше 2,6 пп (25,0% наспроти 22,4%). За кандидатот Блерим Река, одговориле дека ќе гласаат 11,0% од испитаниците, процент кој е речиси идентичен со оној од претходната анкета кога 10,9% се изјасниле за овој кандидат. Па така, повторно можеме да заклучиме дека во вториот круг изборот, ќе се сведе на кандидатите поддржани од СДСМ (Пендаровски) и ВМРО-ДПМНЕ (Силјановска).

Графикон 5: На претседателски избори ќе гласам за кандидатот:
(приказ според етничката припадност)

Гледано низ призмата на етничката припадност, може да се забележи дека една четвртина од етничките Македонците (28,6%) одговориле дека ќе гласаат за Стево Пендаровски, а поголем број (32,6%) одговориле дека нивниот избор е Гордана Силјановска. Најголем дел од етничките Албанци одговориле дека ќе гласаат за кандидатот Блерим Река (41,6%), додека пак 20,5% од нив се изјасниле дека ќе го поддржат Стево Пендаровски, што е за 5,3 пп повисока од поддршката што тие му ја дале на претходната анкета. И натаму, иако веќе речиси на половина од кампањата, ВМРО-ДПМНЕ не успева да допре до етничките Албанци, па пресудна ќе биде нивната излезност, за неутрализирање на разликата која Силјановска-Давкова ја има кај етничките Македонци, односно дали бројот на етнички Албанци кои ќе излезат во вториот круг (и речиси сите гласаат за Пендаровски) ќе е поголем од разликата што во македонскиот блок ја има Силјановска-Давкова.

ПРИЛОГ 1. ПРАШАЛНИК

П1. Дали ќе излезете да гласате на Претседателските избори на 21.04.2019?

1. Да
2. Не
3. Не знам
4. Одбива да одговори

П2. На скала од 1 до 10 (1 – Сигурно нема да излезам, 10 – Сигурно ќе излезам) колку сметате дека е веројатно да излезе да гласате на Претседателските избори на 21.04.2019?

Не знам
Одбива да одговори

П3. За кој кандидат ќе гласате на изборите за Претседател?

(Одговорите не се читаат. Доколку испитаникот не даде веднаш одговор, се чита листата – местото на кандидатите на листата ќе ротира за секој нареден испитаник)

1. Стево Пендаровски
2. Гордана Силјановска
3. Блерим Река
4. Ниту еден од кандидатите (нема да гласа)
5. Сè уште не сум одлучил
6. Одбива да одговори

ПРИЛОГ 2. СТРУКТУРА НА ПРИМЕРОКОТ

Пол	%
Маж	48,9
Жена	51,1
Возраст	%
Од 18 до 29 години	21,2
Од 30 до 39 години	20,0
Од 40 до 49 години	18,1
Од 50 до 64 години	24,0
Над 65 години	16,6
Етничка припадност	%
Македонска	65,8
Албанска	24,4
Турска	2,7
Ромска	2,8
Српска	1,9
Влашка	0,7
Бошњачка	1,0
Друго	1,0
Место на живеење	%
Село	38,6
Град	61,4
Регион	%
Вардарски	6,7
Источен	8,5
Југоисточен	8,8
Југозападен	9,8
Пелагониски	11,2
Полошки	16,0
Североисточен	8,0
Скопски	30,9

ПРИЛОГ 3. ОНЛАЈН АНКЕТА ЗА ПРЕТСЕДАТЕЛСКИ ИЗБОРИ

Заради тестирање на нови технологии и методологии за испитување на јавното мислење, МЦМС нарача и анкета од софтверска фирма (Самеримпекс – импулси), која со употреба на социјални медиуми, спроведе слична анкета за претседателските избори, во периодот од 10 март до 10 април, на репрезентативен (по пол и етничка припадност) примерок од 1,147 испитаници.

Резултатите се слични како и во анкетата предмет на овој извештај и се прикажани подолу (вклучително и споредбено со телефонската анкета).

Покрај тоа, се проверуваше и излезноста, при што нешто помал (во споредба со телефонската анкета) број испитаници (околу 34%) рекле дека сигурно ќе излезат на гласање, што укажува на неизвесност за постигнување на цензусот во вториот круг.

Прашање бр.	Категорија/скала	Во проценти	Тел. анкета	Споредба
За кој од следниве кандидати ќе го дадете Вашиот глас?	Гордана Силјановска	28,4%	23,5%	4,9%
	Стево Пендаровски	34,6%	27,2%	7,4%
	Блерим Река	5,6%	11,0%	-5,4%
	Ниту еден од предложените/се уште не сум одлучил/одбива да одговори	31,4%	38,3%	-6,9%

ПРОФИЛ НА ИЗДАВАЧИТЕ

Македонскиот центар за меѓународна соработка (МЦМС) веќе 25 години е значаен актер на граѓанското општество во Македонија и во регионот, заснован на вредности и интереси и нивно застапување и влијание врз општеството.

Визијата на МЦМС е мир, хармонија и просперитет на луѓето во Македонија, на Балканот и глобално. МЦМС ја дефинира својата мисија да предводи промени со нови и алтернативни решенија на општествените проблеми.

МЦМС дејствува во секторите на: развој на граѓанското општество, добро владеење (антикорупција), социјална инклузија (вработување, образование, дијалог и културна различност).

Од 1993 г. МЦМС спроведе повеќе од 65 програми со реализирани преку 1.600 проекти со вкупен буџет од над 60 милиони евра.

Институтот за демократија Социетас цивилис (ИДСЦС) е граѓанска организација основана во 1999 година од група интелектуалци собрани околу идејата за демократија, солидарност и цивилно општество.

Долгорочните цели на Институтот се да работи на балансиран социо-економски развој, активна граѓанска вклученост и партиципативна политичка култура, како и остварување на либералните вредности во македонското општество.

Својата работа ИДСЦС првенствено ја заснова на социометриски истражувања и проектни активности. Веруваме дека човековиот капитал е главен предуслов за позитивна општествена промена и затоа посветено работиме на проекти за подобрување на капацитетите, преку трансфер на знаење и вештини.

БЕЛЕШКА ЗА АВТОРИТЕ

Александар Кржаловски е активен во граѓанскиот сектор од времето на студиите (1990 година), вработен е во МЦМС од декември 1995 година, а прв извршен директор на организацијата е од 2011 година. Автор е на повеќе истражувања и публикации, а остварил и неколку мисии за оценка на програми и други организации во Македонија и во странство.

Фанија Ивановска својата вклученост во активностите на МЦМС ја започнува како волонтер во септември 2015 година, а од декември 2015 година е во работен однос како помлад соработник на проект во Одделението за граѓанско општество и демократизација.